

MARTIN ŠRAJER / 7. 4. 2022

Jak utopit dr. Mráčka. Od povídky ke scénáři

V sedmdesátých letech se v Československu těšily velké divácké oblibě komedie, v nichž do normalizační reality vstupují nadpřirozené motivy a pohádkové bytosti. Jedním z nejúspěšnějších titulů tohoto cyklu byl film Václava Vorlíčka uvedený do kin na jaře 1975. Komédie *Jak utopit dr. Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách* se s více než dvěma a půl miliony diváků stala nejnavštěvovanějším snímkem v roce svého uvedení.

Na scénáři se vedle osvědčeného Miloše Macourka podílel i čerstvý absolvent scenáristiky a dramaturgie Petr Markov. Toho ještě během druhého ročníku na FAMU napadlo zasadit pohádkové postavy do našeho světa. Vycházel z předpokladu, že vodníci, trpaslíci nebo hejkalové jsou nesmrtelní a pokud existovali v dávných časech, existují dodnes.

Synopsi nazvanou jednoduše *Hastrmani* napsal Marek v únoru 1972. Jednalo se o anekdotu o dceři hastrmana Janě, která se zamiluje do smrtelníka, jenž ji chce připravit o bydlení. Jejich láska je tak mocná, že se Jana nakonec promění z vodní bytosti v obyčejnou smrtelnicí. V podstatě se tedy jednalo o variaci na *Malou mořskou vílu*.

Premisu Marek dál rozpracoval ve filmové povídce nazvané *Jen to nejlepší*, kde do děje vstupuje další důležitá postava, Janin přehnaně starostlivý otec, který dceři v jejím štěstí brání (pod záminkou, že pro ni chce jen to nejlepší). Podle původní představy autora mělo jít o muzikálovou komedii s pro-populačním sdělením. Jana se totiž měla stát člověkem také proto, aby mohla počít dítě.

Povídka byla nabídnuta Bořivoji Zemanovi nebo Jaroslavu Balíkovi. Nakonec se jí zhostil Václav Vorlíček, který s Markem v listopadu 1972 vypracoval první verzi

scénáře. Základní dějové motivy zůstaly, jen z poetické muzikálové komedie se stala více nadsazená moderní pohádka.

Na přelomu let 1972 a 1973 byla na Barrandově založena nová dramaturgická skupina pod vedením dosavadního externího dramaturga Vladimíra Kaliny. Kalinova skupina se ujala Markova a Vorlíčkova vodnického scénáře. Do tvůrčího týmu byl zároveň přizván Miloš Macourek.

Jak vyplývá z různých rozhovorů, v příběhu, kde se střetávají nadpřirozené bytosti s reálnými lidmi, Macourek rozpoznal motivy, s nimiž spolu s Vorlíčkem pracoval již v *Dívce na koštěti* (1972). Pod druhou a třetí verzí literárního scénáře jsou tak již podepsáni Marek a Macourek.

Ústřední idea se za přispění Macourka změnila. Film už neměl diváky ponoukat k reprodukci, ale prohloubit jejich odmítavý postoj k materialismu a vykořisťování. Tyto negativní hodnoty reprezentuje majetnický Wasserman, otec hlavní hrdinky, který druhých bezohledně využívá pro vlastní záměry.

Čtvrtou a finální verzi scénáře, v níž byly rozvedeny motivy a motivace z verzí předcházejících, napsal Macourek sám. Dějovou osu výsledného příběhu tvoří snaha svědomitého bytového referenta o vystěhování rodiny pražských vodníků do bytu první kategorie. Obyvatelům vlhkého příbytku na pražské Kampě se ale představa života v suchém paneláku přičí. Wasserman proto vymýšlí, jak nepohodlného úředníka odstranit.

Přestože literární podklad byl hotov již v roce 1973, samotné natáčení muselo být podle vzpomínek Markova kvůli nemoci všech tří hlavních tvůrců o rok odloženo. Když konečně došlo k realizaci, Vorlíček ve filmu nabídnul hereckou příležitost jak legendám jako Miloš Kopecký, František Filipovský nebo Vladimír Menšík, tak mladým hvězdám Jaromíru Hanzlíkovi a Libuši Šafránkové.

Nezaměnitelnou atmosféru filmu dotvářejí kostýmy Theodora Pištěka, originální triky kameramana Vladimíra Novotného a hudba Vítězslava Hádlá, který složil také úvodní píseň *Znala panna pána*, nazpívanou Helenou Vondráčkovou a Václavem Neckářem.

Výsledný film se tedy od výchozí synopse značně odchýlil. Petr Markov se k myšlence stojící na samém počátku nicméně vrátil v knize *Konec vodníků v Čechách*, vydané v

roce 1980. Ačkoliv se ale příběh od toho filmového liší, spisovatel v něm použil řadu nápadů a dialogů z povídek i jednotlivých verzí scénáře.

Film *Jak utopit dr. Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách* se nyní vrací do kin v nově digitalizované verzi.

Jak utopit dr. Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách (Československo 1974), režie: Václav Vorlíček, scénář: Miloš Macourek, Petr Markov, Václav Vorlíček, kamera: Vladimír Novotný, hudba: Vítězslav Hádl, hrají: Libuše Šafránková, Jaromír Hanzlík, František Filipovský, Miloš Kopecký, Vladimír Menšík, Zdeněk Řehoř, Stella Zázvorková a další. Filmové studio Barrandov, 96 min.